

ת"פ 35202/10/16 - ניסן ברנס נגד מדינת ישראל

בית משפט השלום ברחובות

ת"פ 35202-10-16 פרקליטות מחוז מרכז נ' זרוג ואח'

מספר בקשה: 142

בפני המבקש נגד המשיבה
כבוד השופטת, סגנית הנשיאה אפרת פינק
ניסן ברנס (נאשם 2) ע"י עו"ד ליאור לוי
מדינת ישראל ע"י עו"ד יניב בן הרוש פרקליאות מחוז המרכז

החלטה

מבוא

1. לפניי בקשה לפיצויו של המבקש, מי שהיה נאשם 2 בכתב האישום, לפי סעיף 80 לחוק העונשין, התשל"ז - 1977, בשל הוצאות הגנתו ונזקיו.
2. בקשה זו הוגשה לאחר שהמבקש זוכה, בהכרעת דין מיום 22.1.19, מעבירה של גרם מוות ברשלנות, לפי סעיף 304 לחוק העונשין, ומעבירה של חבלה ברשלנות, לפי סעיף 341 לחוק העונשין.
3. עניינו של כתב האישום בנפילת מתקן תאורה מרכזי שהיה מותקן באולם האירועים "עדיה", וזאת במהלך חתונה שנערכה באולם בלילה שבין יום 22.6.15 ויום 23.6.15. קריסת המתקן המרכזי גרמה למותה של המנוחה אביבה חיון ז"ל ולחבלתם של 17 משתתפים נוספים.
4. כתב האישום הוגש נגד חמישה: נאשם 1, אורן זרוג, מנהל התאורה באולם; נאשם 2, ניסן ברנס, פועל שעסק, בין היתר, בהתקנת המתקן שקרס; נאשם 3, עתניאל מדר, מהנדס הקונסטרוקציה שנתן אישור בטיחות למתקן; ונאשמים 4 ו-5, עובדיה כהן ויגאל עקליאן, מבעלי האולם.
5. בהכרעות דין מיום 20.11.16 ומיום 22.1.19 הורשעו נאשמים 1, 3, 4 ו-5 במיוחס להם, וכאמור, המבקש, נאשם 2 בכתב האישום, זוכה.
6. לפי הכרעת הדין, המבקש זוכה משום תפקידו כפועל פשוט באולם. ככזה, עסק, בין היתר, בעבודות ריתוך המתקן המרכזי ובהתקנתו, אולם לא עסק בתכנון המתקן, לא היה עליו לדאוג לבטיחותו ולאישורים הנדרשים, וכל תפקידו התמצה בקבלת הוראות מאחרים. מכאן, כי לא הוכחה בעניינו של המבקש הסטייה הנדרשת מנורמת ההתנהגות הנדרשת מפועל פשוט, ולא הוכח כי המבקש התרשל.

טענות הצדדים

7. בא כוח המבקש טען, כי מתקיימות נסיבות המצדיקות פיצויו של המבקש, לפי סעיף 80 לחוק העונשין.

עמוד 1

לטענתו, לא היה יסוד להגשת כתב האישום נגד המבקש, וזאת משום שהראיות מלמדות, כי המבקש היה אחרון בעלי התפקידים בהיררכיה שהיתה קיימת האולם. מכאן, כי סיכויי ההרשעה היו נמוכים ביותר מלכתחילה.

8. עוד טען בא כוח המבקש, כי יש לקחת בחשבון את טענותיו הממשיות של המבקש לאכיפה בררנית והגנה מן הצדק.

9. עוד הוסיף וטען בא כוח המבקש, כי גם ישנן נסיבות אחרות המצדיקות פיצויו של המבקש בסכומים המרביים:

- המקרה פורסם בכל רחבי המדיה והתקשורת במדינה, ובכך פגע האישום בשמו הטוב;

- אופי ההליך המשפטי והחקירה שקדמה לו - המשפט ארך כ-4 שנים ונדרשו משאבים כלכליים רבים לשם ניהולו;

- נסיבות פרטניות של המבקש - למבקש נגרם נזק נפשי ומצבו הבריאותי התדרדר כתוצאה מהלחצים שהופעלו עליו. גם נגרם למבקש נזק כלכלי, בכך שכמעט לא עבד בכל התקופה;

- אופי זיכוי המבקש - המבקש זוכה זיכוי מלא במובן המהותי.

10. בא כוח התביעה טען, לעומת זאת, כי היה יסוד להאשים את המבקש בעבירות שיוחסו לו בכתב האישום וכי נסיבות העניין אינן מצדיקות תשלום הוצאות למבקש.

11. לטענתו, כתב האישום הוגש תוך הפעלת שיקול דעת סביר, ועל יסוד מגוון של ראיות ישירות וחיזוקים. המבקש זוכה לאחר ניהול הוכחות, אולם הכרעת הדין אינה כוללת קביעה לגבי טיב הזיכוי.

12. עוד טען, כי היו לתביעה שיקולים ממשיים לאבחנה בין המבקש ואחרים, וזאת למרות שבדיעבד התקבלה טענת המבקש להגנה מן הצדק לאחר שבית המשפט התרשם מהעדויות העדים שנשמעו. מכאן, שלא ניתן לומר כי "לא היה יסוד לאשמה".

13. גם לא מתקיימות, לטענת בא כוח התביעה, "נסיבות אחרות המצדיקות" את פיצויו של המבקש. לטענתו, לא הוכחה התנהלות רשלנית או זדונית מצד התביעה. הנאשם לא נעצר, לא שינה את מצבו המשפחתי, לא הוכחה פגיעה בשמו הטוב, ולא הוכחה כל פגיעה כלכלית או אחרת במשלה ידו.

14. עוד הוסיף, כי המבקש לא הגיש ראיות להוכחת הפגיעה והסתפק בכך שצירף ארבעה תיקי הוצאה לפועל שנפתחו בשנת 2011, שלושה מהם נפתחו בשנת 2011, זמן רב לפני הגשת כתב האישום והרביעי נפתח בשנת 2018, שלוש שנים לאחר האירוע; המבקש צירף תעודה רפואית ממנה עולה כי הנאשם נפגע באתר בניה במהלך שנת 2017, משמע, כי עבד לאחר האירוע מושא כתב האישום וממילא אין לכך כל נפקות באשר להוצאות הנובעות מההליך.

15. לפי סעיף 80(א) לחוק העונשין:

"(א) משפט שנפתח שלא דרך קובלנה וראה בית המשפט שלא היה יסוד להאשמה, או שראה נסיבות אחרות המצדיקות זאת, רשאי הוא לצוות כי אוצר המדינה ישלם לנאשם הוצאות הגנתו ופיצוי על מעצרו או מאסרו בשל האשמה שממנה זוכה, או בשל אישום שבוטל לפי סעיף 94(ב) לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], תשמ"ב-1982 בסכום שייראה לבית המשפט; במשפט שמנהל קובל רשאי בית המשפט להטיל על הקובל תשלום כאמור."

16. בע"פ 4466/98 **דבש נ' מדינת ישראל**, פ"ד נו(3) 73, קבע בית המשפט העליון את התנאים לחיוב המדינה לשלם פיצויים לפלוני שהיה נאשם במשפט פלילי: האחד, כי פלוני עמד לדין פלילי ויצא זכאי בדינו; השני, קיומן של אחת משתי עילות - האחת, בית המשפט מצא כי "לא היה יסוד לאשמה", השנייה, כי מתקיימות "נסיבות אחרות המצדיקות זאת".

17. תנאי ראשון והכרחי לפסיקת פיצויים לפי סעיף 80 לחוק העונשין הוא זיכוי של הנאשם בדין, אולם תנאי זה אינו עומד כשלעצמו ולא די בזיכוי על מנת לפסוק פיצויים.

18. לתנאי השני שתי עילות חלופיות אפשריות. הראשונה, "שלא היה יסוד סביר לאשמה". על מנת לקבוע כי לא היה יסוד סביר לאשמה על בית המשפט להוסיף ולבדוק את התשתית הראייתית שהיתה קודם לכתב האישום. במקום בו התביעה פעלה בסבירות ובזהירות הראויה, לא יקבע בית המשפט כי לא היה יסוד לאשמה גם אם הנאשם זוכה בדינו. השנייה, קיומן של "נסיבות אחרות המצדיקות זאת". נסיבות אלו שואבות ממושג "הצדק" ומאפשרות לבית המשפט שיקול דעת רחב. בכלל זאת, ישקול בית המשפט נסיבות שעניינן הליכי חקירה והמשפט, אופי זיכוי של הנאשם ונסיבותיו האישיות (ראו גם: ע"פ 1442/12 **פלוני נ' מדינת ישראל**, בפסקה 6 (26.2.13); ע"פ 1382/00 **בן ארויה נ' מדינת ישראל**, פ"ד נו(4) 718 (2002); ע"פ 7826/96 **רייש נ' מדינת ישראל**, פ"ד נו(3) 73 (1997)).

19. האם מתקיימים במקרה הנדון אחת משתי העילות לפיצוי של המבקש אשר זוכה בדין, לפי סעיף 80 לחוק העונשין?

20. ראשית, לחלופה של היעדר יסוד סביר לאשמה -

כתב האישום ייחס למבקש כי היה אמון על התקנת המתקן המרכזי וכי לקח על עצמו עבודה שאין לו הכשרה מתאימה לבצעה, לא דרש תכנית מדויקת ושרטוט לצורך ביצוע העבודה, וביצע את העבודה באופן רשלני, תוך היעדר הקפדה על תקנים ועקרונות יסוד בביצוע עבודה מסוג זה.

לפי הכרעת הדין, המבקש אמנם היה מעורב בהקמתו ובהתקנתו של המתקן המרכזי, כפי שיוחס לו בכתב האישום. גם נקבע בהכרעת הדין כי הקמתו והתקנתו של המתקן המרכזי - ברשלנות יסודה. בה בעת נקבע גם, כי המבקש שימש בפועל פשוט וקיבל הוראות והנחיות מאחרים ומטעם זה לא ניתן לייחס לו אחריות למעשי הרשלנות. מסקנה זו בוססה על מכלול הראיות, לרבות הודעות העדים ועדויות בבית המשפט. אכן, ייתכן כי ניתן

היה להגיע לתמונה ראייתית זו, לו מוצתה החקירה בהקשר זה. ייתכן גם שהתביעה יכולה היתה להסיק - על יסוד הפסיקה הרלוונטית - כי ככלל אין מגישים כתבי אישום נגד פועלים מסוגו של המבקש משום הקושי לייחס להם אחריות על מעשים שאחרים אחראים להם בהינתן תפקידם המצומצם. אולם, קשה לומר, כי בהינתן מעורבותו של המבקש בהקמה ובהתקנה של המתקן וברשלנות שנפלה באלו, לא היה כלל יסוד סביר לאשמה.

21. שנית, לחלופה של קיום נסיבות אחרות המצדיקות זאת -

אמנם, לא מתקיימות נסיבות אישיות חריגות המצדיקות פיצוי. הנאשם לא היה נתון במעצר או במאסר ויש להניח כי פרסומה של הפרשה לא התמקדה דווקא בנאשם זה. גם לא הוגשו מסמכים אחרים המלמדים על נסיבות אישיות חריגות המצדיקות פיצוי והמסמכים האישיים שהוגשו אינם קשורים בהכרח להליך המשפטי.

עם זאת, הנאשם זוכה זיכוי מלא הן לאור התמונה הראייתית והמשפטית והן מטעמים של הגנה מן הצדק. מכאן, כי הנסיבות הקשורות לחקירה ולמשפט מצדיקות פיצוי של המבקש.

בהכרעת הדין נקבע, כי יש ממש בטענותיו בדבר אכיפה בררנית, ואילולא זוכה, לגופם של דברים, ייתכן שהיה מקום לביטול כתב האישום גם בשל טענה להגנה מן הצדק. מסקנה זו התבססה על עדויותיהם של מספר עדי תביעה בדבר מעורבותו של אחר עבד כורש בתפקיד דומה לצד המבקש. לעניין זה אף נקבע, כי אין לקבל את האבחנה המלאכותית שערכה התביעה בין השניים ומכאן כי המבקש הופלה בהעמדתו לדין. עוד נקבע, כי גם לא ניתן להתעלם מהפלייתו של המבקש גם ביחס למעורבים נוספים שביצעו עבודות מהותיות ומרכזיות ביחס למתקן המרכזי אולם לא הועמדו כלל לדין. לעניין זה יש לקחת גם בחשבון, כי דווקא המידע על מעורבותם של אחרים היה בידיעת גורמי החקירה, וככל שלא היה בידיעתם, צריך היה להיות.

22. לאור האמור, מתקיימים בעניינו של המבקש שני התנאים למתן פיצויים, האחד, המבקש זוכה מאשמה, והשני, מתקיימת עילה שעניינה "נסיבות אחרות המצדיקות זאת", אשר מקורה בזיכוי של הנאשם, בין היתר בשל נסיבות הקשורות לחקירה ולמשפט.

קביעת הפיצויים

23. המחוקק הגביל את הפיצוי, לפי סעיף 80 לחוק העונשין, לשני ראשי נזק בלבד: האחד, הוצאות הגנתו של נאשם שזוכה; השני, פיצוי על מעצרו או מאסרו בשל האשמה שממנה זוכה, או בשל אישום שבוטל.

24. נאשם שזוכה בדין אינו זכאי לפיצויים, מכוח סעיף 80 לחוק העונשין, בגין נזקים נוספים כגון נזק בלתי ממוני בגין סבל נפשי ותחושות תסכול ובושה שנגרמו לו, וביחס לאלו, עליו להגיש תביעה אזרחית נזיקית (ראו: ע"פ 5695/14 **אלקאדר נ' מדינת ישראל**, בפסקה 18 (2.9.15)).

25. לפי תקנה 9 לתקנות סדר הדין (פיצויים בשל מעצר או מאסר), תשמ"ב - 1982, הוצאות ההגנה ייקבעו בהתאם למפורט בתוספת, משמע, הוצאות שהוציא הנאשם בפועל "**כפי שהכיר בהן בית המשפט או הרשם לפי קבלות**"; שכר טרחת עורך דין ישולם לפי טבלת תעריפים מרביים.

26. בהיעדר הוכחה בפועל של הוצאות הגנה, לא ניתן לפסוק לטובת נאשם שזוכה פיצויים בשל הוצאות הגנה (ראו: ת"פ (מחוזי י-ם) 50968-06-14 **מדינת ישראל נ' אברג'יל** (10.7.19) בפסקה 278 - 295;

ת"פ (ב"ש) 23955-03-17 אלנעאמי נ' מדינת ישראל - לשכת תביעות נגב (29.7.19) בפסקה 27)).

27. במסגרת בקשתו לא הניח המבקש, ולו תשתית מינימלית, להוכחת הוצאות הגנתו. בבקשה המקורית לא פירט כלל הוצאות שכר טרחה או הגנה. גם בתשובה לתגובת התביעה, שבמסגרתה טענה, בין היתר, כי לא פירט הוצאותיו ונזקיו, לא הוסיף בא כוח המבקש דבר לעניין זה. אף על פי כן, אפשרתי לבא כוח המבקש להגיש השלמות בנוגע להוצאות הגנה, ככל שהיו, ובנוגע לשהייה במעצר, ככל ששהה.
28. במסגרת הבהרתו בא כוח המבקש מסר, כי הנאשם שהה במעצר בית במשך 3 ימים לאחריו ניתן צו הגבלה בתנועה וצו הרחקה ממיקום גיאוגרפי ל-15 ימים. כן ניתן צו להגבלת קשר עם שאר המעורבים לתקופה של שנה. בתמיכה לכך צירף בא כוח הנאשם כתב ערובה מיום 26.6.15 ותצהיר המבקש.
29. לטענת בא כוח המבקש בהבהרה שהגיש, למבקש נגרמו הוצאות הגנה בסכומי עתק, ולטענתו, בתמיכה לכך הוא מצרף "הסכם שכר טרחה".
30. אשר לימי המעצר - המבקש לא שהה במעצר או במאסר אלא היה משוחרר בתנאי מעצר בית ובהמשך ניתנו צווים מגבילים נגדו. סעיף 80 לחוק העונשין מתמקד בפיצוי "על מעצרו או מאסרו בשל האשמה שממנה זוכה". המחוקק לא ראה לנכון ליתן פיצוי בגין נזק שנגרם בשל חלופת מעצר לפי סעיף 80 לחוק העונשין, וזאת למרות שמטבע הדברים, יש בחלופת מעצר כדי לגרום לנזקים (ראו: ע"פ 5923/07 שתיאורי נ' מדינת ישראל, בפסקה 27 (6.4.09); ע"פ 4492/01 עשור נ' מדינת ישראל, פ"ד נז(3) 734 (2003)).
31. אשר להוצאות הגנה - פיצוי בגין הוצאות הגנה יעשה בהתאם לסעיף 9 לתקנות סדר הדין(פיצויים בשל מעצר או מאסר), הנזכר למעלה. דא עקא, כי המבקש לא עמד בתנאים המפורטים בתקנות. המבקש לא הגיש הסכם שכר טרחה כפי שצוין בבקשתו, אלא הגיש מכתב שהוציא לנאשם ביום 30.12.19 שכותרתו "אישור על תשלום שכר טרחה בגין ייצוג משפטי בתיק ת"פ 35202-10-16". מהמכתב, שמועדו סמוך לבקשת ההבהרה של בית המשפט, עולה, כי הוסכם על שכר טרחה בסכום של ₪ 60,000 וכי טרם הוסדר החוב במלואו. כאמור, לא זו בלבד שצורף הסכם שכר הטרחה כנטען, אלא שלא צורפה כל קבלה בדבר תשלום שבוצע, אם בוצע, כדרישת התקנות. משלא הוגשו ראיות על אודות התשלום בפועל, אין מקום להיעתר לבקשת המבקש. יתר על כן, ככל שהוצאו הוצאות הגנה אחרות, היה על המבקש להגיש קבלות בגינן, אולם לא הוצגו קבלות כלשהן.
32. אשר להוצאות בגין נוכחות בדיונים - בע"פ 3583/94 לעדן נ' מדינת ישראל, פ"ד מח(5) 793 (1994), קבע, אמנם, בית המשפט העליון, כי נאשם עשוי להיות זכאי לפיצוי עבור התייצבות לשיבות בית המשפט. עם זאת, בית המשפט סייג זאת וקבע, כי פיצוי בגין רכיב נזק זה נקבע במקום שנקבע "שלא היה מקום לאשמה" (שם, בעמ' 798). במקרה הנדון קבעתי, למעלה, כי בהינתן מעורבותו של המבקש בהקמה ובהתקנה של המתקן וברשלנות שנפלה באלו, קשה לומר כי לא היה כלל יסוד סביר לאשמה. גם כאן סביר להניח כי נוכחות בדיונים רבים לאורך שנים גרמה למבקש הוצאות, אולם המסגרת של סעיף 80 לחוק העונשין אינה מתאימה לפסיקתן.
33. כאן המקום להתייחס למסמכים השונים שהגיש המבקש בתמיכה לבקשתו.

34. המבקש הגיש תעודה הרפואית מבית חולים שיבא מיום 18.4.17, שלפיה נמצא באתר בניה מחוסר הכרה ושחרר לביתו לאחר שנקבע כי מדובר באירוע שאינו ממקור אורגני. לא נהיר כיצד מסמך זה מבסס את הוצאות הגנתו, או כי בכלל קשור לאירוע. מכל מקום, כפי שפורט, לא ניתן במסגרת סעיף 80 לחוק העונשין לפסוק פיצויים בגין נזקים הקשורים למצבו הרפואי של נאשם שזוכה, וזאת גם אם היה בידו לבסס ראייתית את הקשר בין ההליך המשפטי ופגיעה זו. עניינים מסוג זה צריכים ברור במסגרת תביעה אזרחית.
35. עוד הגיש המבקש דו"חות הוצאה לפועל בגין תיקים שנפתחו במועדים שונים בשנים 2011, 2014, 2015 ו-2018. גם כאן לא נהיר הקשר בין דו"חות אלו ובין הוכחת הוצאות הגנתו של המבקש, ולמעשה גם לא נהיר הקשר ביניהם לניהול ההליך הפלילי.
36. הנה כי כן, ברמת החבות קבעתי, אמנם, כי המבקש זכאי לפיצוי בגין הוצאות הגנה. אולם, המבקש לא הגיש ולו ראייה אחת להוכחת הוצאות הגנתו, לא מלכתחילה, לא בתשובה לטענת התביעה, כי לא עמד בנטל המוטל עליו, וגם לא לאחר שניתנה לו אפשרות הבהרה בעניין ההוצאות ביוזמת בית המשפט.
37. לאור האמור, אני דוחה את בקשת המבקש לפצותו, לפי סעיף 80 לחוק העונשין.

המזכירות תמציא החלטה זו לבאי כוח הצדדים.

ניתנה היום, י"ג טבת תש"פ, 10 ינואר 2020, בהעדר הצדדים.